

Extra zorg en aandacht loont de moeite

Miniknollen vertroetelen

Steeds meer telers kiezen voor miniknollen als basis voor de pootgoedvermeerdering. Met een prijs van ongeveer 40 cent per stuk is het zaak om zo veel mogelijk nakomelingen uit de knolletjes te persen. Zowel de producent van de miniknollen als de pootgoedteler kan daar invloed op uitoefenen.

„Je wilt niet weten wat ik soms zie“, zegt Martin Pot, buitendienstmedewerker van Agrico in Midden-Nederland. „Miniknollen weggestopt op de kopakker of midden tussen de consumptieaardappelen. Als je het zo doet, dan kun je er maar beter niet aan beginnen.“ Gelukkig is de omschrijving van Pot meer uitzondering dan regel, zegt hij er zelf meteen bij. „Er zijn zelfs telers die ze bij wijze van spreken onder hun bed hebben liggen en er alles aan doen om een extra knol uit de nieuwe plant te persen. Zoveel aandacht loont in mijn ogen de moeite.“ Maar hoe zorg je er nu voor dat een plant zoveel mogelijk nakomelingen maakt? Uit ervaringen van de twee grootste handelshuizen, HZPC en Agrico, blijkt dat knolaantallen flink variëren. Niet alleen tussen telers en tussen verschillend uitgangsmateriaal. Het komt ook voor dat knollen van hetzelfde ras en dezelfde diameter de ene keer vijf en de andere keer vijftien knollen geven. Blijkbaar zijn er mogelijkheden om het knolaantal te beïnvloeden.

Balans

Voor een deel ligt de sleutel in handen van de producenten van miniknollen. Zij ►

‘Kleiner dan vijftien millimeter wil ik ze niet hebben’

Jan Ballast, pootgoedteler in Tollebeek

Voor Jan Ballast is de teelt van miniknollen vooral iets wat hij op gevoel doet. Als plantafstand houdt de pootgoedteler vijftien tot zestien centimeter aan. Ruimer heeft volgens hem geen zin.

„De meningen verschillen over wat de beste afstand is. In theorie zou een ruimere afstand meer knollen moeten geven. Dat heb ik regelmatig gedaan, maar ik zie daar geen effect van. En dan vind ik het zonde van de ruimte.“

Ballast poot de miniknollen wat ondieper dan het normale pootgoed en hij wacht tot de grond voldoende op temperatuur is. „Wij zijn sowieso geen mensen die vroeg poten. Het gewas moet een vlotte start maken.“

Een belangrijke factor voor het vermeerderingsresultaat is volgens Ballast de grootte van de miniknol. „Een grotere knol groeit beter weg en geeft meer nakomelingen. Simpel gezegd: hoe groter hoe beter. Vooral bij miniknollen kleiner dan vijftien millimeter zie je dat er meer missers zijn en dat er beduidend minder knollen aan zitten. Daarom weiger ik om dat kleine spul te telen. Als ik ze al gebruik, dan niet tegen de volle prijs.“

Normaal gesproken koopt Ballast twaalf- tot dertienduizend miniknollen per jaar aan. Dit jaar waren dat er 25.000 stuks, omdat hij ze vanwege een groot aanbod tegen een zacht prijsje geleverd kon krijgen. Ballast plant de knolletjes machinaal. Na jarenlang op zoek te zijn geweest naar een geschikte machine heeft hij dit jaar samen met drie collega's geïnvesteerd in een nieuwe pootlorrie van het Italiaanse merk Checci & Magli. „Samen is de investering van zo'n 3.500 euro te overzien. Ik had mijn 25.000 knolletjes in een halve dag gepoot. Daar kun je zo'n machine zelf niet voor aanschaffen.“

‘Goed doen maar wel praktisch houden’

Geert Jan Duisterwinkel, pootgoedteler in Vierhuizen (Gr)

Geert Jan Duisterwinkel koopt jaarlijks tussen de veertig- en vijftigduizend miniknollen aan, die in drie generaties worden vermeerderd tot S-materiaal. „We gaan ervan uit dat we duizend knollen nodig hebben om na drie jaar een hectare S'en te hebben. Daarmee rekenen we bewust wat aan de voorzichtige kant. Beter te veel dan te weinig.“

De Groninger akkerbouwer poot de knolletjes met een vierrijige pootlorrie, die hij samen met collega's deelt. Als pootafstand houdt hij twintig centimeter aan. „Of dat goed is weet ik niet. Uit proeven van HZPC bleek in ieder geval dat het optimum ergens tussen vijftien en twintig centimeter ligt. Voor de grotere maten zal het alsnog wat aan de krappe kant zijn en voor het kleinere spul wat te ruim. Maar daar kan ik geen rekening mee houden. Het moet wel praktisch blijven.“

De pootdiepte is bij hem gelijk aan de andere aardappelen; op het maaiveld. Wel freest hij de ruggen wat minder hoog op, omdat vooral de kleinste knolletjes anders te lang onderweg zijn. Het grootste deel van de rassen kiemt hij voor. Alleen bij de gevoelige rassen Annabelle en Alians laat hij dit achterwege. Zelfs bij handmatig poten breekt een groot deel van de kiemen af, waardoor de knollen alleen maar kracht verliezen. Deze moeten daarom in het witte-puntjesstadium de grond in.

hebben de productie de afgelopen jaren flink opgeschroefd om in de groeiende vraag naar miniknollen te voorzien. In de hydroteelt, waarbij de miniknollen in vochtige lucht groeien, wordt gezocht naar een balans tussen een hoge productie en de kwaliteit van de knol. Hoe groot laat je ze worden? Bekend is dat het formaat van de knollen veel verschil maakt in het aantal nakomelingen. Voor de producenten is het zoeken naar een optimale prijs/kwaliteitverhouding. Een kleine knol heeft een lager drogestofgehalte en is daardoor wat zwakker. Ook het aantal ogen is kleiner. Maar zouden er alleen grote knollen geplukt worden, dan gaat de prijs per knol flink omhoog.

Een andere manier om meer productie van een vierkante meter kasruimte te halen, is twee teeltrondes per jaar opzetten. Daarbij is er een oogst in de voorzomer en een in het late najaar. Hierdoor ontstaan verschillen in fysiologische leeftijd die kunnen doorwerken in het vermeerderingsresultaat bij de pootgoedteler. Het laat geoogste materiaal is daarbij in het nadeel. „Dat zijn zaken die onze aandacht hebben”, zegt buitendienstman Harm Steenhuis van HZPC. „Samen met de telers proberen we voortdurend naar de juiste balans te zoeken.”

De verschillen in kwaliteit tussen miniknollenproducenten onderling lijken mee te vallen. Agrico heeft de proef op de som genomen door Spunta-materiaal bij vijf verschillende miniknollenproducenten weg te zetten. Pot: „We waren bang dat dit wel eens grote verschillen zou kunnen opleveren, omdat er verschillende werkwijzes worden aangehouden. Dat bleek niet het geval”.

Perceelskeuze

Dan de teler. Die kan ook wat doen. Vooral de perceelskeuze is een belangrijke factor, zo blijkt uit inventarisatie van HZPC. Mooie, vochtige, zavelige grond geeft duidelijk meer knollen dan grond met wat minder ideale groeiomstandigheden. Harm Steenhuis: „Besteed daarom aandacht aan de grond en reserveer het mooiste stukje voor de miniknollen. Dat loont de moeite.”

Een vlotte start helpt om ziektes voor te zijn en om ook de wat kleinere knollen goed boven de grond te krijgen. Goed voorkiemen en niet te diep uitplanten in opgewarmde grond is daarom het devies. Al kun je ook te lang wachten. Pot: „Regelmatig zie ik dat miniknollen een sluitpost zijn. Ik zou er liever voor kiezen om bij ideale omstandigheden het normale pootwerk een dag stil te zetten. Meestal is dat ergens tussen 15 en 25 april. Poot je vroeger, dan loop je kans dat ze traag opkomen, poot je later, dan is het voor een

binnenvliegende luis wel erg aantrekkelijk om op dat malse, jonge gewas af te gaan.” De optimale plantafstand is per ras verschillend, maar is vaak ruimer dan je op basis van de knoldiameter zou denken, meent HZPC-man Steenhuis. Er zijn rassen die meetbaar meer knollen geven als je ze op twintig centimeter zet. Chipsrassen, die veel knollen geven, adviseren we zelfs op 25 centimeter te zetten.”

Ook bij Agrico wordt gehamerd op

voldoende afstand in de rij. Pot: „Geef ze lekker de ruimte. Vier of vijf knollen per strekkende meter, meer niet. En mocht je over grover materiaal beschikken, bijvoorbeeld 35/45, dan zou ik het bij drie knollen op een meter houden. Als je alles goed doet, en de omstandigheden werken mee, sta je soms versteld hoeveel power er in die kleine knollen zit. Ik maak regelmatig mee dat er omgerekend veertig ton van een hectare wordt geroid.” ■

Na machinaal planten ook machinaal oogsten

Doordat pootgoedbedrijven steeds groter worden, en vaker voor miniknollen kiezen, moeten telers steeds grotere partijen stammen verwerken. Al snel gaat het dan om tienduizenden, soms zelfs meer dan honderdduizend nieuwe miniknollen per jaar. Om dergelijke hoeveelheden goed te baas te kunnen, zoeken telers naar manieren om de teelt te mechaniseren.

Voor het automatisch poten zijn al heel wat oplossingen bedacht. Vaak gaat het om aangepaste, oude pootlorries. Deze zijn echter meer geschikt voor wat de wat grovere maten omdat fijne knolletjes gauw in de verdrinking komen of weggrollen. Mechanisatiebedrijf Naaktgeboren in Tollebeek merkt daarom een toenemende vraag naar nieuwe apparatuur, die beter met de kleine maten overweg kan.

Afgelopen seizoen verkocht het bedrijf acht pootlorries van het Italiaanse merk Checci & Magli. Het zijn simpele machines die in eerste instantie ontworpen zijn voor consumptieaardappel-telers in Turkije en Griekenland maar die ook goed aansluiten bij de wensen van de Nederlandse pootgoedteler. De kleine, open machines zijn overzichtelijk en werken nauwkeurig.

Daarnaast heeft Naaktgeboren van enkele grotere telers de vraag gekregen om mee te denken over het mechaniseren van de oogst. Dat is een delicaat klusje omdat iedere beschadiging, verliesknol of vermenging er eentje te veel is. Inmiddels is er een prototype in de maak. Hoe die er precies uit komt te zien wil het bedrijf nog niet zeggen. Dammie Hulsebosch, die zich bij Naaktgeboren met de ontwikkeling bezighoudt: „We proberen hem zo te maken dat we er alle kanten mee op kunnen. De machine moet eerstejaars stammen kunnen rooien in kiembakjes en tweedejaars stammen in kuubskisten. Vooral het eerstejaars materiaal moet heel voorzichtig over de machine heen. De bedoeling is om via een volledige rooibek de ruggen over een matje met een fijne steek naar boven te brengen. Daar leggen we het zwad als het ware op een leesband, waar je met zes of vier man de knollen van de band raapt. Verder zullen we de machine op maat afbouwen, want telers hebben allemaal duidelijk hun eigen wensen en ideeën.”

